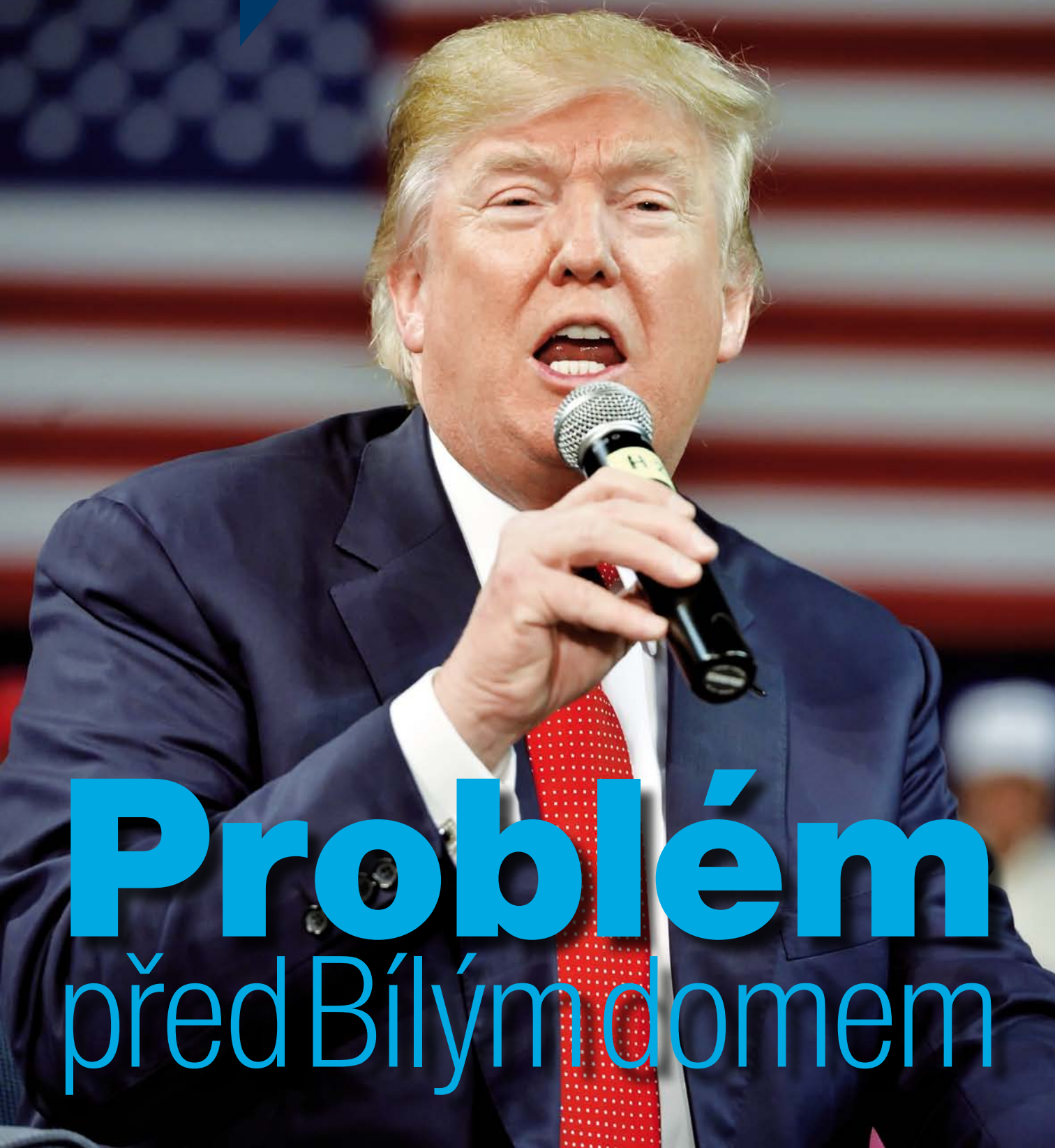

ci

time

Odborný analytický měsíčník

PROSINEC 2015
ČÍSLO 10, ROČNÍK V.
WWW.CICAR.CZ
ZDARMA

Problém před Bílým domem

obsah

4 | Trump – hrozba pro svobodu

ROZHOVOR | TÉMA O migračních mýtech, nebezpečných aktivistech bojujících za vyšší platy dělníků v chudých zemích, bortících se domácích strýčka Sama a Donaldu Trumpovi s profesorem Texas Tech University.

Rozhovor s Benjaminem Powellem

8 | Česká cesta k internetovým volbám

ANALÝZA | TÉMA Po několika letech spánku se téma internetových voleb znovu objevuje ve veřejné debatě a především agendě některých politických stran. Možná trochu překvapivě téma voleb po internetu zvedla nejmenší koaliční strana, KDU-ČSL. Nejnověji se pak k tématu přihlásila i opoziční TOP 09, byť spíše jen okrajově v rámci debaty nad zavedením distančního korespondenčního hlasování pro osoby žijící či pobývající v zahraničí. Avšak namísto představení ambiciózních plánů a jasných politických deklarací jsme svědky pomalého našlapávání v rámci tématu a nesmělých, ne příliš konkrétních návrhů (zvláště v případě TOP 09).

Autoři Jiří Š. Cieslar a Daniel Kunštát

12 | Národní park Šumava neexistuje

RUBRIKA | KOUTEK TVORBY A INTERPRETACE PRÁVA Dvě stránky a dva úhly pohledu na právo – tvorba práva a jeho interpretace. Rád bych zavedl v CíTime tento „koutek“ pro účely jisté popularizace obou postupů, které právo vytvářejí a uvádějí do života. Přídomek „koutek“ volím proto, abych vyjádřil tendenci stanout zde mimo hlavní proud a s krytými zády tak trochu i poškádlit jak zákonodárce, tak vykladače.

Autor Miroslav Sylla

CI Time

Odborný analytický měsíčník

Číslo 10

Ročník V.

Prosinec 2015

Vydává

CI Consult & Research, s.r.o.,
ve spolupráci s vysokou školou

CEVRO Institut

IČ: 24772461

Jungmannova 29/19,

110 00 Praha 1, Nové Město

Kontakty

Telefon: 224 054 087

www.cicar.cz, citime@cicar.cz

Redakce

Šéfredaktor

Josef Šíma

Odborní konzultanti redakce

Ivan Langer, Ladislav Mrklas

Tajemnice redakce

Petra Viktorová

Art director

Ivo Kubát (Multimedia Atelier)

Stálí spolupracovníci

Milan Cabrnch, Jiří Frgal,

Jakub Kříž, Aleš Kučera,

Daniel Kunštát, Pavol Minárik,

Jaroslav Salivar, Harald Scheu,

Jiří Šedivý, Petr Valenta,

Alexandr Vondra

Fotografie

8–12, 14–15 fotolia.com

Jazyková korektura

4JAN Public Relations, s.r.o.

Registrace MK ČR E 19998,

ISSN 1804-8099

Vážení čtenáři,

poslední číslo našeho časopisu, které vychází v roce 2016, přináší obsáhlý rozhovor s profesorem Benjaminem Powellem z Texas Tech University, kterého jsme se u příležitosti vydání jeho knihy věnované migraci zeptali nejen na otázky, jež souvisejí s uprchlickou krizí, ale též na problémy hnutí za zvyšování mezd v továrnách rozvojového světa a dotkli jsme se aktuálních ekonomických a politických témat v USA.

Jiří Š. Cieslar a Daniel Kunštát, působící na katedře politologie a mezinárodních vztahů vysoké školy CEVRO Institut, ve svém analytickém článku shrnují zkušenosti z Estonska a Kanady se zaváděním systémů internetových voleb a ukazují na oživení tohoto tématu na české politické scéně.

V závěru čísla Vám nabízíme ukázkou nového formátu, který nás bude v časopise provázet příští rok. V péči JUDr. Miroslava Sylly vzniká „Koutek tvorby a interpretace práva“, v němž budeme čtenářům představovat ukázky procesů, které právo vytvářejí a uvádějí do života. Už téma prvního „koutku“ nepochybně zaujme: Národní park Šumava neexistuje.

Přejeme Vám příjemné prožití vánočních svátků a úspěšné vykročení do nového roku!

Josef Šíma,
*rektor vysoké školy CEVRO Institut
a šéfredaktor*

Ivan Langer,
*zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce*

Ladislav Mrklas,
*zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce*

Trump – hrozba pro svobodu

O migračních mýtech, nebezpečných aktivistech bojujících za vyšší platy dělníků v chudých zemích, bortících se domcích strýčka Sama a Donaldu Trumpovi s profesorem Texas Tech University Benjaminem Powellem.

Rozhovor vedl **JOSEF ŠÍMA**

Profesore Powelle, před pár měsíci jste vydal v Oxford University Press knihu o migraci. Právě v této oblasti panuje mezi veřejností spousta mýtů, které jste se v knize pokoušel vyvracet. Které jsou ty největší?

Americká veřejnost má tendenci věřit mnoha věcem ohledně dopadů migrace na ekonomiku, které jsou zcela v rozporu s tím, co nás učí společenské vědy, jež tyto dopady analyzují. Největším ze všech mýtů je přesvědčení, že nám migranti „berou práci“. Pro takovéto tvrzení však nenajdete žádný důkaz. Jde o klasický příklad Bastiatova „co je vidět a co není vidět“. Lidé vidí, když migrant nahradí domácího dělníka na konkrétním pracovním místě. Lidé ale již nevidí, že spousta pracovních míst vznikla díky imigrantům, když domácí pracovníci byli uvolněni k výkonu jiných činností, k nimž se lépe hodí. Podíváme-li se na souhrnná čísla, je z nich zřejmé, že imigrace pracovní místa ani nevytváří, ani neničí.

Lidé také věří, že kvůli imigraci máme nižší mzdy. Vědci však zjistili, že jediný negativní vliv na mzdy lze vystopovat u domácích obyvatel, kteří nemají střední školu. Nicméně i v tomto případě se jedná o dopad malý a dočasný. Většina domácího obyvatelstva je díky migraci o trochu bohatší.

V dnešní Evropě patří migrace k nejpálčivějším problémům, jež zaměstnávají politiky. Jak se stavíte k argumentu, že minulé velké migrační vlny (jako třeba v USA na sklonku 19. století) jsou nesrovnatelné s tím, co zažívá dnešní Evropa. Řada lidí vyjadřuje obavy, že neexistuje naděje, aby např. syrští migranti přijali německý způsob života, lidé se bojí ohromných kulturních a náboženských rozdílů mezi domácím obyvatelstvem a migranty a navíc lze těžko popřít, že s migrací přicházejí do Evropy velká bezpečnostní rizika. Jak moc lze tedy využít naši minulou zkušenost pro svět 21. století?

Myslím, že Evropa má s imigrací větší problém než Spojené státy, ale je to hlavně kvůli vlastním hospodářským politikám evropských zemí, nikoli kvůli nějakému principiálnímu problému na straně migrantů, kteří do Evropy přicházejí. Hlavní obtíž spočívá v tom, že se imigranti nemohou snadno zapojit do evropského trhu práce. Vysoké minimální mzdy ve vztahu k produktivitě zabraňují legálnímu zaměstnávání; zákony, které brání propouštění, odrážejí podnikatele od toho, aby na sebe vzali riziko a najali nevyzkoušené imigranty (když nahradíte slovo imigrant slovem mladý člověk, hned se z před-

PODÍVÁME-LI SE
NA **SOUHRNNÁ**
ČÍSLA,

je z nich zřejmé, že imigrace pracovní
místa ani nevytváří, ani neničí.

chozí věty stává vysvětlení vysoké míry nezaměstnanosti mezi mladými) a raději zaměstnají staršího domácího zaměstnance, o němž mají dostatek informací, a tedy tolik jeho zaměstnáním neriskují. Zákony navíc často přímo zakazují utečencům pracovat. Všechny tyto věci přispívají k tomu, že se imigranti obracují dovnitř svých komunit, vytvářejí enklávy a požadují sociální dávky. To pak zase vede k posilování protiimigrantských nálad mezi domácím obyvatelstvem. Uvolnění pracovního trhu by Evropě významně pomohlo řešit i všechny ostatní aspekty začleňování migrantů do společnosti.

BENJAMIN POWELL

- Ředitel Free Market Institute a profesor ekonomie na Texas Tech University;
- autor či editor řady knih, zatím poslední nese název *The Economics of Immigration: Market-Based Approaches, Social Science and Public Policy*;
- autor více než 50 odborných studií věnovaných především tématům hospodářského rozvoje, migrace, společenských institucí a hospodářské politiky;
- autor stovek populárních článků v tisku a pravidelný host televizních debat;
- hlavní řečník na mezinárodní konferenci Prague Conference on Political Economy, jejíž 12. ročník v dubnu 2016 pořádá CEVRO Institut;
- akademický spolupracovník unikátního magisterského oboru PPE – „Philosophy, Politics, Economics“, který – jako první v České republice – otevírá pro studenty z celého světa vysoká škola CEVRO Institut;
- když se nevěnuje ekonomii, rád si vychutná víno nebo skotskou, podniká výlety na lodi nebo výšlapy do hor, tráví čas se svou rodinou.

Je i nějaká jiná alternativa, jak řešit problémy migrace? Existuje způsob, jak jim pomoci ještě v zemích, odkud přicházejí, aby nemuseli riskovat život ve snaze dostat se do zemí bohatého Západu?

Mám rád jeden citát mého oblíbeného ekonomu Ludwiga von Misesa: „Bez opětovného nastolení svobody migrovat kamkoli na světě nemůžeme dosáhnout trvalého míru.“ Jsem přesvědčen o tom, že se musíme přesunout do stavu, kdy nebudou existovat žádné plošné kvantitativní omezení migrace (což neznamená, že by se mělo přestat s pátráním po zločincích a teroristech). Tím bychom „my“ (lidé bohatého světa) pomohli „jim“ (lidem z chudých zemí) vymanit se z chudoby, více než je možné dosáhnout jakýmkoli jiným způsobem. Zároveň by to i mírně zvýšilo bohatství zemí, kam by chudí lidé přicházeli. Můžeme-li věřit ekonomům a jejich odhadům, přesun do světa bez omezení migrace by zhruba zdvojnásobil světové HDP.

LEVNOU PRACÍ PROTI CHUDOBĚ

Dalším Vaším velkým tématem, o němž hovoříte i na obrazovkách velkých televizních společností, jsou tzv. sweatshopy, tedy problematika výroben v rozvojových zemích, kde za relativně nízké mzdy pracují tisíce nízkokvalifikovaných dělníků. Můžete nám přiblížit, v čem tkví pozitiva tohoto druhu výroby a jaké trendy v současném globalizovaném světě v tomto ohledu pozorujeme?

Téměř každá země, jež je dnes bohatá, si prošla takovým stádiem rozvoje, jež vypadalo obdobně jako výroba v chudých zemích dneška, kterou popisujete. Takže vlastně lze tvrdit, že každý, kdo je dnes bohatý, se vymanil z chudoby pomocí hospodářského vývoje, jehož součástí byly továrny, kde pracovali nízkokvalifikovaní lidé za relativně nízké odměny. Skrze takovéto výroby se do země dostávají technologie, fyzický kapitál a možnost budovat kapitál lidský. Všechno toto jsou základní zdroje pro následný růst životní úrovně. V zemích, jako jsou Spojené státy či Velká Británie, se jednalo o procesy, které trvaly více než století. Asijsí tygři – Hongkong, Jižní Korea, Tchaj-wan atd. – však tímto procesem prošli během jedné generace. Dnes máme ve světě o tolik více technologie a fyzického kapitálu, že celý proces může proběhnout mnohem rychleji, pakliže země vytvoří podmínky a přijmou instituce, které zajistí ochranu vlastnických práv, garantují ekonomickou svobodu a nastolí panství práva.

Navzdory tomu, co říkáte, ale hnutí proti těmto továrnám stále na Západě existují a občas zaznamenají „úspěch“, takže lidé ve vyspělých zemích přestanou ku-

povat některé výrobky z takovýchto výroben. Známe dopady kampaní tohoto typu?

Často je jako úspěch bojovníků proti „sweatshopům“ zmiňován Projekt Altagracia. Ten působí v místě bývalé továrny BJ&B, která bývala velkým výrobcem baseballových čepic pro Nike, Reebok, Gap a další firmy. V roce 2001 továrna zaměstnávala více než 2000 pracovníků. Proti pracovním podmínkám se ale začal zvedat odpor. Dělníci vedli kampaň za vznik odborů a díky zahraničním odborovým centrálám se o věc začala zajímat veřejnost, což následně vedlo ke spojení s americkým Sdružením studentů proti sweatshopům. BJ&B nakonec pod tlakem veřejného mínění odbory v roce 2003 uznala a zavázala se „zvýšit pracujícím mzdu o 10 procent, poskytnout stipendia na vzdělání, placenou dovolenou, zřídit dělnický výbor, který se bude zabývat zdravotními a bezpečnostními otázkami v továrně“. Tato dohoda byla „přivítána mnohými jako důkaz úspěchu při prosazování změny a obzvláště strategické role, kterou hrála Sdružení studentů proti sweatshopům při vyvíjení tlaku na univerzity“.

Vítězství aktivistů bylo ale jen přechodné. Brzy se začaly projevovat ekonomické síly, o nichž jsme hovořili výše. Když o rok později byla dohoda prodloužena, firma Yupoong pohrozila, že továrnu zavře a výrobu přesune za moře. Aktivisté opět vyvinuli na továrnu tlak, aby výrobu zachovala a zároveň garantovala všechny smlouvané výhody. Postupně ale začali být propouštěni zaměstnanci a v roce 2007 Yupoong továrnu BJ&B zavřel, protože nebyla dále konkurenceschopná. Uzavření továrny představovalo pro zaměstnance jen poslední hřebíček do rakve. Počet zaměstnanců se v té době již snížil z původních 2000 na 324. Dnes v místě bývalé továrny vyvíjí své aktivity Projekt Altagracia. Byl založen v roce 2010 s cílem „fungovat jako modelová továrna, jež bude ukazovat, že je možné vyplácet vyšší mzdy (dosahující trojnásobku průměrné mzdy v odvětví v daném regionu), respektovat právo zaměstnanců vstupovat do odborů a zároveň dosahovat zisku. Továrně se dosud daří prodávat výrobky do více než 600 univerzitních kampusů po celých Spojených státech. Teprve budoucnost ukáže, zda továrna dokáže být dlouhodobě zisková. I když tomu tak ale bude, nelze hodnotit celkový dopad působení aktivistů na oblast Villa Altagracia jinak než jako ohromné selhání. Původní továrna BJ&B nabízela nejlepší alternativu zaměstnání pro více než 2000 lidí před necelým desetiletím. Aktivisté svou činností zvýšili náklady práce a kvůli tomu všichni tito lidé přišli o práci. Pro-

MŮŽEME-LI VĚŘIT EKONOMŮM

a jejich odhadům, přesun do světa bez omezení migrace by zhruba zdvojnásobil světové HDP.

jekt Altagracia pak za deset let zaměstnal pouhých 120 lidí. Ekonomické zákony jsou jasné. Vzrostou-li náklady práce, firmy ji budou využívat méně. Ani údajné „největší úspěchy“ hnutí proti sweatshopům se působení těchto sil nevyhnou a navzdory publicitě na tom bude v konečném důsledku naprostá většina dělníků, na něž budou tyto aktivity namířeny a kterým mají údajně pomoci, hůř než předtím.

DOMKY Z KARET STRÝČKA SAMA

Podívejme se teď na Spojené státy, které jsou nyní – po hypoteční a finanční krizi – jiné než před ní. V čem se mění hospodářská politika? Poučila se vláda z krize?

Tvůrci americké hospodářské politiky si z krize vzali přesně to, co neměli. Hospodářské problémy řešili nárůstem velikosti vlády a rozšiřováním jejich pravomocí. Příčinou krize ale nebylo jakési selhání kapitalismu či nedostatek pravomocí vlády. Krizi právě vládní intervencionistické politiky způsobily! Mí kolegové profesori Boettke a Horwitz o krizi trefně hovoří tak, že se zřítíl „Dům, jež postavil strýček Sam“. Bohužel nyní se na ekonomiku hrnou nové regulace a vláda se pouští do stále dalších aktivit, takže můžeme čekat, že v budoucnu se opět Dům strýčka Sama zřítí a dostaví se další velká krize.

Mám ještě jednu otázku, týkající se fenoménu Donalda Trumpa. Představuje pro Spojené státy naději, nebo hrozbu? Může vyhrát? Může jeho antiestablishmentový postoj přinést nějakou smysluplnou změnu politik, kterou – zdá se – standardní politické strany nenabízejí?

H. L. Mencken, jehož politické komentáře mám rád, před necelým stoletím řekl: „Postupným zdokonalováním demokracie dochází k tomu, že úřad prezidenta odráží stále více a více niterní pocity lidí. Jednoho krásného dne se tak obyčejným lidem podaří konečně dosáhnout toho, o co ze srdce usilují, a do úřadu prezidenta bude slavně zvolen naprostý blb.“ Popularita Donalda Trumpa musí být skličující pro každého milovníka svobody. Nikdo z kandidátů, kteří mají šanci v prezidentských volbách vyhrát, není silným zastáncem svobody, nicméně Trump z nich představuje pro svobodu patrně největší nebezpečí.

H. L. MENCKEN ŘEKL:

„Postupným zdokonalováním demokracie dochází k tomu, že úřad prezidenta odráží stále více a více niterní pocity lidí. Jednoho krásného dne se tak obyčejným lidem podaří konečně dosáhnout toho, o co ze srdce usilují, a do úřadu prezidenta bude slavně zvolen naprostý blb.“

Česká cesta k internetovým volbám

Po několika letech spánku se téma internetových voleb znovu objevuje ve veřejné debatě a především agendě některých politických stran. Možná trochu překvapivě téma voleb po internetu zvedla nejmenší koaliční strana, KDU-ČSL. Nejnověji se pak k tématu přihlásila i opoziční TOP 09, byť spíše jen okrajově v rámci debaty nad zavedením distančního korespondenčního hlasování pro osoby žijící či pobývající v zahraničí. Avšak namísto představení ambiciózních plánů a jasných politických deklamací jsme svědky pomalého našlapávání v rámci tématu a nesmělých, ne příliš konkrétních návrhů (zvláště v případě TOP 09).

JIŘÍ Š. CIESLAR A DANIEL KUNŠTÁT | Autoři působí na katedře politologie a mezinárodních vztahů vysoké školy CEVRO Institut; byli spoluřešitelé výzkumu podpořeného Grantovou agenturou ČR, jehož výstupem je kolektivní monografie *Internetové volby? Budoucnost, nebo slepá ulička demokracie* (Praha : SLON. 2014)

Předtím než se zaměříme na internetové volby v českém kontextu, podívejme se pro srovnání na dva příklady ze zahraničí, kde internetové volby (buď v odlišném pojetí a na různých úrovních) probíhají již celou dekádu.

KANADSKÁ ZKUŠENOST S INTERNETOVÝMI VOLBAMI NA MUNICIPALNÍ ÚROVNI

Na federální úrovni internetové volby v Kanadě dosud neprobíhají (proces

změny legislativy podléhá schválení oběma komorami parlamentu). První zkušební hlasování mělo proběhnout již v roce 2013, následně bylo odloženo o dva roky a nyní se jako reálný termín jeví až rok 2019. Se změnou federální vlády, kdy konzervativce nahradila liberální levice, je možné, že dojde k určitému urychlení.

Podíváme-li se o úroveň níže, na provincionální úrovni také dosud nebyla přijata legislativa umožňující internetové volby. Nicméně v některých provinciích

již je legislativně umožněno v rámci doplňovacích voleb internetové hlasování testovat a téměř ve všech provinciích probíhá debata a analýza možností nad zavedením internetového hlasování (nejdále je zřejmě provincie Ontário).

Největší pokrok tak v rámci Kanady na poli internetových voleb můžeme vidět na komunální úrovni. V provinciích Ontário a Nové Skotsko, kde jsou internetové volby nejrozšířenější, tak mohla volit již čtvrtina, resp. třetina voličů. Fakt,

V PROVINCÍCH ONTÁRIO A NOVÉ SKOTSKO,

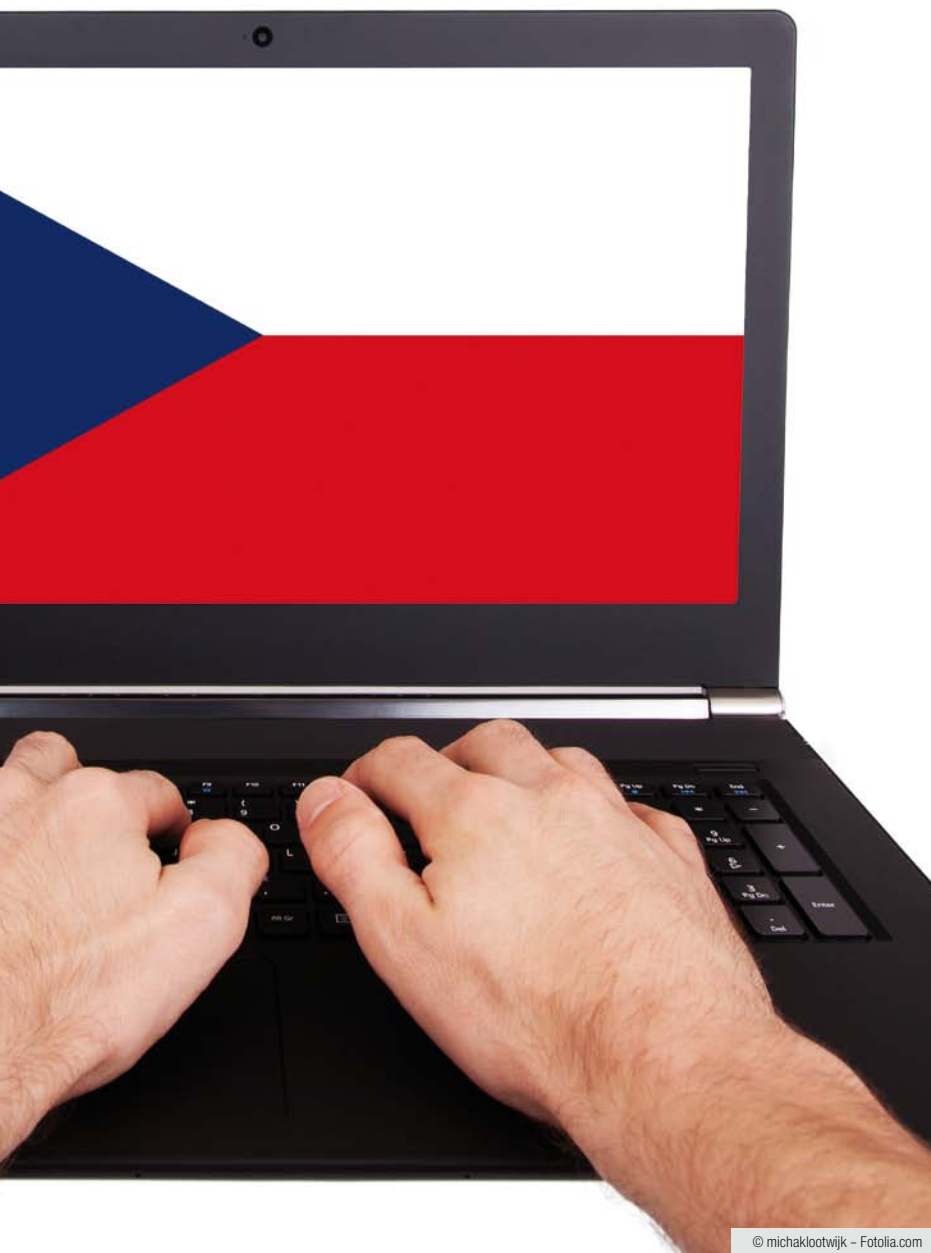
kde jsou internetové volby nejrozšířenější, tak mohla volit již čtvrtina, respektive třetina voličů.

že kanadské municipality ve velkém umožňují odevzdávat hlas přes internet, je do značné míry dán tím, že o způsobu volební techniky si místní autority (a zastupitelstva) rozhodují samy.

Bez výhrady všechny volby, při kterých bylo na komunální úrovni umožněno hlasování přes internet, technologicky zabezpečovaly soukromé společnosti (jednalo se nejen o společnosti z Kanady a USA, ale i například ze Španělska).

Otázka bezpečnosti, která stojí v popředí debat nad internetovým hlasováním, je v případě kanadských municipalit vnímaná odlišně. Na rozdíl například od Estonska, lídra v možnosti volit přes internet (o kterém se zmíníme dále), neexistují v Kanadě na komunální úrovni legislativní a technologické standardy, které musí internetové hlasování naplňovat.

Internetové volby se také staly nejpožívanější metodou volby politických lídrů, a to jak na federální, tak i provincionální úrovni (komunální volby jsou v Kanadě bez stranické příslušnosti). Populární jsou internetové volby i v rámci profesních a obchodních asociací.

© michaklootwijk - Fotolia.com

ESTONSKO JAKO CELOSVĚTOVÝ LÍDR NA POLI INTERNETOVÉHO HLASOVÁNÍ

Opačný přístup, než jaký můžeme vidět v Kanadě, zvolilo Estonsko. Za zavedením internetových voleb od počátku stála aktivita estonských vlád, které se snažily budovat efektivní elektronickou státní správu. Internetové volby, poprvé zavedené na komunální úrovni v roce 2005, se tak staly jen jednou součástí celého propojeného systému elektronické státní správy (ve středu systému na pomyslné cestě mezi občanem a státem pak stojí elektronický občanský průkaz, který umožňuje vzdálenou identifikaci a elektronický podpis držitele). O dva roky později mohli občané Estonska volit přes internet i v parlamentních volbách a následně i ve volbách evropských. Z pěti procent odevzdaných „internetových“ hlasů v roce 2007 jich v posledních parlamentních volbách v letošním roce tvořilo přes třicet procent. Systém řešení internetového hlasování je v Estonsku pod kuratelou Národní volební komise a byl vyvinut „na klíč“ soukromou společností a je neustále testován a auditován.

Problémy, se kterými se Estonci potýkali, je možné vidět především ve dvou rovinách, ústavní a bezpečnostní. Estonský Nejvyšší soud ale v roce 2011 konstatoval, že internetové volby jsou v souladu s ústavou. Objevily se i snahy o manipulaci s hlasy, nicméně žádný z těchto útoků nebyl autoritami vyhodnocen jako zásadní, natož aby byly narušeny základní ústavní principy pro hlasování. Přesto je estonský systém, potažmo celé internetové hlasování některými odborníky podrobováno kritice právě kvůli bezpečnosti. Obavy z narušení volebního procesu nejen ze strany jednotlivců, ale i státních aktérů, přetrvávají (v případě Estonska lze mluvit o obavách ze strany útoků od Ruské federace).

Zkušenosti s testováním a zaváděním internetového hlasování do volebního procesu na různých úrovních, v každém místě či zemi, jsou odlišné. Lze ale vysledovat několik obecně platných závěrů:

- Pro zavedení internetových voleb je nutná široká politická podpora. Například v některých kanadských municipalitách byly internetové volby připraveny a poradní orgány jejich zavedení doporučily, nicméně politická reprezentace jejich zavedení zastavila (často kvůli obavám, že pro jejich elektorát nebudou vhodné). Zároveň je nutná důvěra občanů v instituce, které volby zabezpečují, včetně technologických řešení.
- Zvýšení volební účasti, které často stojí v popředí důvodů, proč by měly být internetové volby zavedeny, nelze empiricky prokázat. Přesto ale sociologická data naznačují, že určitý vliv na zvýšení volební účasti zavedení internetových voleb mělo (jak v Estonsku, tak i Kanadě).
- Nikdy nemůžeme hovořit o stoprocentním zabezpečení volebního procesu v případě internetových voleb; ale jak ukazuje příklad Estonska, lze zabezpečení díky jisté míře transparentnosti a auditování neustále zvyšovat.

INTERNETOVÉ VOLBY V ČESKÉ REPUBLICĚ?

Poprvé myšlenku zavedení internetových voleb do veřejné debaty vnesl tehdejší ministr vnitra za ODS Ivan Langer. Přestože bylo v roce 2008 uzavřeno memorandum mezi ministerstvem vnitra a Českým statistickým úřadem o přípravě návrhů ohledně internetových voleb, k jeho naplnění nedošlo. Nová vláda pod vedením Petra Nečase sice zmínku o přípravě projektu internetových voleb v koaličním programu měla, ale k větším praktickým krokům dále nedošlo (a to se uvažovalo o plnohodnotném zavedení internetových voleb při volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2014!).

Nyní se tedy po několika letech ticha tématu internetových voleb chopila KDU-ČSL. Návrh z „pera“ poslance Ivana Gabala představuje systém postupných kroků s tím, že nejprve by byla volba přes

internet umožněna voličům v zahraničí, a to na základě jednorázového kódu, kterým by se hlasující autorizovali (podobně jako v případě některých systémů v kanadských municipalitách). Zmínka o elektronické občance či robustnějším řešení však zcela chybí.

TOP 09 ústy svého místopředsedy Marka Ženíška přišla s návrhem zavedení klasické korespondenční volby, která by nás měla přiblížit internetovému hlasování, neboť takový obdobný princip „dvou obálek“ je používán pro některá řešení internetových voleb (právě případ Estonska). Určitě není bez zajímavosti, že za oběma návrhy lze vidět „práci“ Jaroslava Poláčka, dříve člena KDU-ČSL, dnes TOP 09.

JAK SE K ZAVEDENÍ INTERNETOVÝCH VOLEB STAVÍ SAMI VOLIČI?

Podle reprezentativního výzkumu společnosti Ipsos z listopadu 2011 více než polovina dotázaných s volebním právem (53%) uvedla, že by využila možnosti hlasovat prostřednictvím internetu, pokud by takováto alternativa při volbách do Poslanecké sněmovny existovala. Vzhledem k reálné volební účasti, která se dnes již tradičně pohybuje kolem 60%, by tedy teoreticky mohlo jít až o dvě třetiny z těch, kteří by se voleb zúčastnili. Tuto možnost by z hlediska sociodemografického profilu využili častě-

© Alex_Mac - Fotolia.com

ji respondenti s vyššími stupni vzdělání (dvě třetiny z nich dosáhly vzdělání ukončené minimálně maturitou), zaměstnanci, studenti, živnostníci, podnikatelé a dominantně zejména voliči mladého a mladšího středního věku do 44 let (mezi nejmladšími voliči do 29 let připouštějí alternativu internetového hlasování až tři čtvrtiny z nich), přičemž naopak ochota hlasovat přes internet rapidně klesá s rostoucím věkem. Z těchto charakteristik vcelku přirozeně vyplývá také poněkud odlišná politicko-ideologická orientace, oproti pomyslnému průměru všech voličů se o něco víc hlásí k pravicové orientaci, resp. k politickému středu.

Vzhledem k zahraničním zkušenostem i vzhledem k charakteru podobných projektivních otázek však lze v tomto ohledu vyjádřit určitou skepsi. Je totiž vysocí pravděpodobné, že se jedná o nadšazený údaj a reálný podíl voličů, kteří by skutečně využili možnosti „volit z domova“, by byl patrně řádově nižší. Zřejmě by se mnohem pravděpodobněji pohyboval maximálně v relacích, které naznačují údaje za podíly odpovědi „rozhodně ano“. Jinak řečeno, při hypotetické účasti 60% by v České republice prostřednictvím internetu hlasovalo maximálně 15% z těch, kteří by se voleb zúčastnili.

Hlavním důvodem pro využití internetového hlasování je podle respondentů především úspora času a možnost vo-

PŘI HYPOTETICKÉ ÚČASTI 60%

by v České republice prostřednictvím internetu hlasovalo maximálně 15% z těch, kteří by se voleb zúčastnili.

lit z pohodlí domova, některé tato forma volby láká také proto, že chtějí vyzkoušet technologickou novinku, či dokonce mají za to, že tato forma volby více chrání tajnost hlasování. Právě akcent na jistý komfort volby častěji uváděli nejmladší dotázaní a voliči mladší střední generace do 44 let (pohodlí ani úspora času přitom nehrají – možná částečně poněkud paradoxně – natolik významnou roli u nejstarších voličů, kteří by souhlasili se zavedením internetového hlasování). Není bez zajímavosti, že úspora času je významnějším tématem pro ženy než pro muže. Starší generace, zejména pak voliči starší 70 let, ve srovnání s ostatními častěji uváděli zdravotní důvody, které jim komplikují cestu do volební místnosti. Naopak mezi těmi, kteří se zdráhají hlasovat po internetu, je spektrum důvodů poněkud rozmanitější. Překážkou jim není ani tak „počítačová negramotnost“ či absence připojení k internetu, jako spíše důvody „hodnotové“. Jako nejpodstatnější argumenty proti jsou uváděny primárně obava ze zneužití a také „konzervativní“ přesvědčení o demokratickém hlasování obecně, tedy upřednostnění klasického způsobu hlasování a s tím související neztotožnění se samotnou myšlenkou volit internetovou cestou. Podrobnější analýza oslovených, kteří nejsou přístupní využití internetového hlasování, naznačuje, že se střední generace ve věku 45–59 let oproti mladším občanům více obává, že by jejich online hlasování mohlo být zneužito. Zároveň tito voliči vyslovují „konzervativní“ postoj v tom smyslu, že zkrátka upřednostňují tradiční formu volby ve volebních místnostech. Starší generace (60 let a více) čas-

to také nechce využít internetové hlasování jednoduše z toho důvodu, že nemá přístup k internetu nebo internet neumí používat.

Predikovat dopad případného zavedení internetového hlasování na volební účast ve smyslu jejího zvýšení, což je jeden z nejpoužívanějších argumentů ve prospěch internetových voleb obecně, je ovšem, jak jsme již uvedli, nesmírně obtížné. Z uvedeného výzkumu nicméně vyplynulo, že v případě internetového hlasování se zvyšuje potenciál možných voličů o 18%, přičemž u generace 18–29 let, tj. generace, která standardně volí nejméně, by tento potenciál dosahoval až 30%. Celkově by se mohla volební účast při volbách do Poslanecké sněmovny zvýšit přibližně o 5–7%, jestliže vyjdeme z výše volební účasti kolem šedesáti procent (tj. z přibližné hladiny účasti v posledních dvou volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010 a 2013).

Příklady z Estonska a Kanady ilustrují dva odlišné přístupy k zavádění internetových voleb, a to jak z hlediska politické podpory „shora“, resp. „zdola“, tak co se týče zvoleného technologického řešení. Robustní estonský systém je z hlediska bezpečnosti na kvalitativně vyšší úrovni než řešení kanadských municipalit. Zároveň ale jeho zavedení předpokládá mnohem vyšší úroveň „elektronizace“ veřejné správy včetně zavedení tzv. elektronických občanek a vysokou míru důvěry občanů v instituce veřejné správy.

Nesmělost návrhů obou politických stran, KDU-ČSL a TOP 09, lze zřejmě také vysvětlit obavou ze zadávání rozsáhlých IT zakázek, které by s internetovým hlasováním byly spojeny, resp. se špatnými zkušenostmi z posledních let (namátkou kauzy „OPENCARD“ či „S Karta“). Nicméně zvláště u opoziční strany by se dalo očekávat, že se na takovém tématu bude chtít více profilovat a zviditelňovat, zvláště pokud lze doložit, že internetové volby jsou zajímavé především pro mladší a vzdělanější, „městské“ voliče.

Národní park Šumava neexistuje

Brzy tomu už bude 5 let, co CEVRO Institut pořádal v Českém Krumlově konferenci na téma národních parků v ČR. Konference poukázala na řadu problémů v právní úpravě postavení národních parků i na problémy výkonu veřejné správy v nich.

© huspi - Fotolia.com

MIROSLAV SYLLA | Autor je členem katedry Veřejného práva a veřejné správy vysoké školy CEVRO Institut

Aktuálně v Parlamentu probíhá jednání návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Návrh je zajímavý především tím, že má znovu vyhlásit všechny národní parky v ČR. A hned v úvodu 1. čtení dominuje motiv Šumavy. Návrh i tento národní park vlastně „znovu“ vyhlásit otvírá otázku, zda tento nejkonfliktnější národní park vůbec existuje a potažmo zda existuje jeho zónace, zda Správa NPŠ byla řádně zřízena atd.

ZŘÍZENÍ A (NE) EXISTENCE NPŠ

NP Šumava byl zřízen nařízením vlády č. 163/1991 Sb. Toto nařízení bylo vydáno s odkazem na tehdy platný a učin-

ný § 8 odst. 1 zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Podle tohoto ustanovení zákona se národní parky zřizovaly právě pouhým nařízením vlády, nikoliv zákonem. Nařízení nabylo účinnosti 10. 5. 1991. Zdálo by se tedy, že vydání nařízení vlády o zřízení NPŠ odpovídalo tehdejší právní úpravě.

Nařízením vlády bylo však vydáno již po nabytí účinnosti Listiny základních práv a svobod. Jeho tehdejší vydání tedy neobstojí z hlediska čl. 4 odst. 1 Listiny, z něž lze dovozovat, že už tehdy bylo potřebné ke zřízení národního parku použít zákona. Zřízením národního parku totiž dochází nepochybně k omezení základních práv a svobod (např. svobody pohybu, svobody podnikání).

Navíc podle tzv. uvozovacího zákona k Listině (ústavní zákon č. 23/1991 Sb.)

musely být právní předpisy uvedeny do souladu s Listinou nejpozději do 31. 12. 1991, jinak pozbyly účinnosti (§ 6 odst. 1 uvozovacího zákona).

To znamená, že nařízení vlády o zřízení NP Šumava pozbylo účinnosti dnem 31. 12. 1991, a přitom je o toto nařízení dosud opírána existence tohoto národního parku.

Prosím, toto není expresivní konstrukce zavilého odpůrce existence NP Šumava, až potud je to argumentace Nejvyššího správního soudu v odůvodnění rozsudku č. j. 7 Ao 6/2010 – 55. (Jde o rozsudek, který zrušil několik nařízení Správy národního parku.)

Tedy opakuji, že NSS výslovně dovodil – NP Šumava:

- byl zřízen v rozporu s Listinou,
- dne 31. 12. 1991 přestal na dobu pěti měsíců právně existovat.

Poté, dne 1. 6. 1992, nabyl účinnosti dnešní zákon o ochraně přírody a krajiny a podle jeho ustanovení § 15 odst. 3 se národní parky, jejich poslání a bližší ochranné podmínky vyhláší už výhradně zákonem.

Podle § 90 odst. 9 národní parky krajinné oblasti vyhlášené podle zákona o státní ochraně přírody jsou „nadále chráněny jako národní parky“.

Koutek tvorby a interpretace práva

Kdo má rád uzneniny a respektuje zákony, nikdy by neměl být u toho, když se tyto dvě věci dělají. (Murphyho Uzeninový zákon)

Dvě stránky a dva úhly pohledu na právo – tvorba práva a jeho interpretace. Rád bych zavedl v CI Time tento „koutek“ pro účely jisté popularizace obou postupů, které právo vytvářejí a uvádějí do života. Přídomek „koutek“ volím proto, abych vyjádřil

tendenci stanout zde mimo hlavní proud a s krytými zády tak trochu i poškádlit jak zákonodárce, tak vykladače. Samozřejmě budu rád, když se kdokoliv z ctěných čtenářů ke koutku přidá svým příspěvkem.

A zde se již rozcházím s další argumentací NSS. NSS je názoru, že NP Šumava vlastně „obživl“ díky novému citovanému ustanovení zákona.

Již samo citované ustanovení § 90 odst. 9 je však velmi lakonické a není jasné, co jím vlastně chtěl zákonodárce říci. Z podobných právních úprav (např. u vojenských újezdů) bychom očekávali např. právní normu cca obsahu: „Dosavadní národní parky se považují za národní parky podle tohoto zákona“. To však zákonodárce nestanovil. Dejme tomu, že jde jen o neobratné vyjádření. Ale musíme se vrátit k argumentaci NSS.

Celou právní existenci parku odvozuje NSS právě od citované normativní věty z § 90 odst. 9. Jenže nelze přehlédnout, že v době nabytí účinnosti této právní normy již pro rozpor s Listinou pozbylo účinnosti zřizovací nařízení NP Šumava. Z toho NSS v odůvodnění rozsudku vychází. NP Šumava zde tedy již po soudem konstatovaných pět měsíců nebyl, nebyla zde právní norma, která by jej zřizovala. Jinak řečeno NPŠ nemohl „obživnout“ a jeho zřizovací nařízení vlády také ne. Tedy i jinak formulačně chabé ustanovení § 90 odst. 9 ZOPK nemohlo založit novou existenci národního parku.

Můžete považovat předestřenou argumentaci za příliš vyhraněnou, právně puristickou či podobně.

A TAK TEDY POKRAČUJME

Zákonodárce zavedl před 23 lety takzvanou „výhradu zákona“. Již 23 let je výslovně stanoveno, že se národní parky, jejich poslání a bližší ochranné podmínky mají vyhlášovat jen a jen zákonem. I kdybychom zamhouřili oči nad historií a ústavní neobhajitelností nařízení vlády č. 163/1991 Sb., jak se máme vypořádat s tím, že po dlouhou dobu zákonodárce k řádnému vyhlášení NP Šumava nepřistoupil?

Výhrada zákona zde existovala v jistém, „materiálním smyslu“, jak se někdy říká i díky tomu, že omezení práv

pro všechny dotčené subjekty vyžaduje úpravu zákonem (znovu odkazují na čl. 4 odst. 1 LZPS). Zákonodárce navíc zavedl výhradu zákona i ve formálním smyslu. Výslovně stanovil, že se národní parky vyhlášují jen zákonem. Za popsaného stavu pak měl zákonodárce dost času na to, aby NPŠ vyhlásil zákonem. Nestalo se tak, a nejen to!

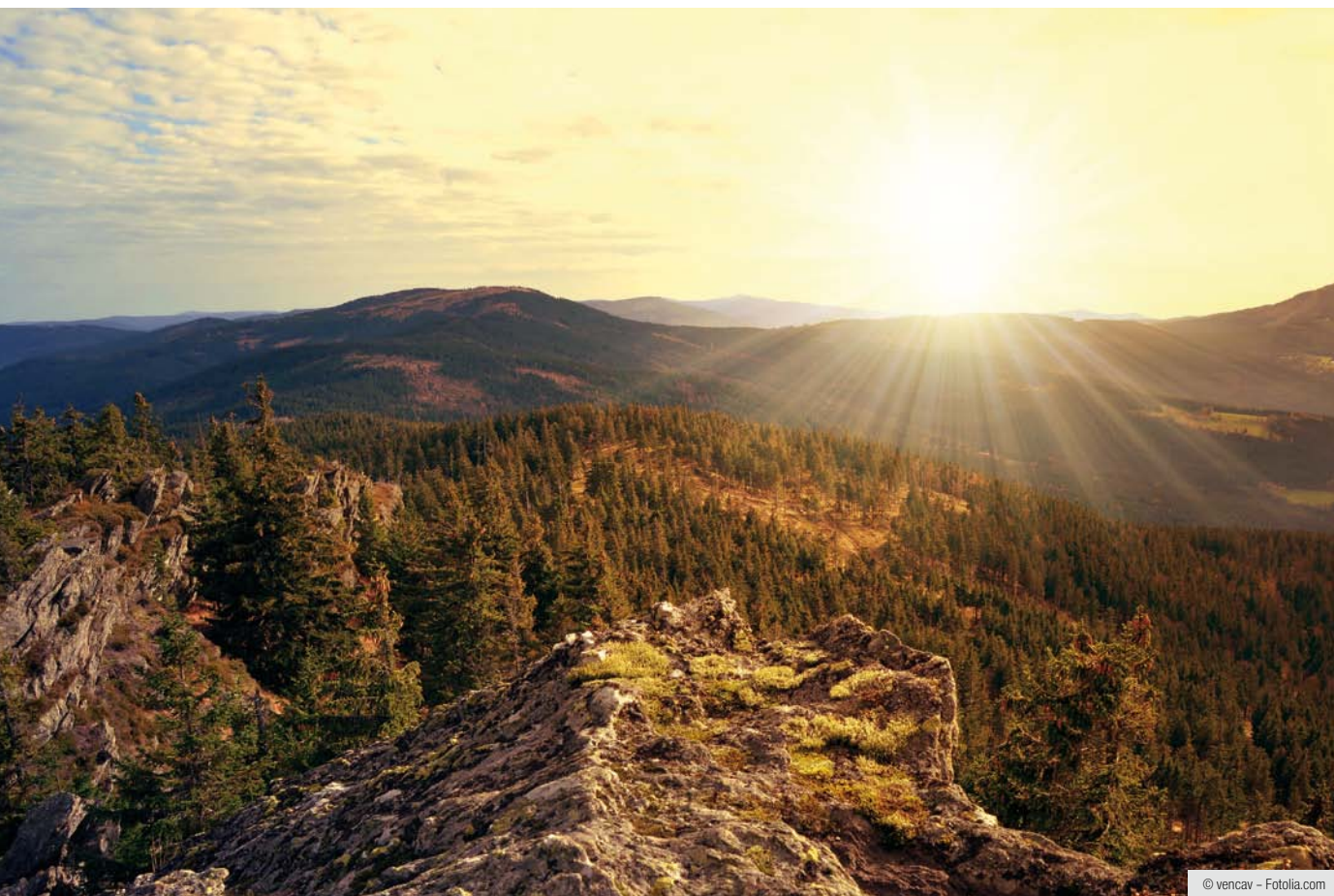
dárce dost času na to, aby NPŠ vyhlásil zákonem. Nestalo se tak, a nejen to!

Všechny návrhy zákona o NPŠ naopak zákonodárce odmítl. Jestli se tedy máme zabývat vůlí a záměrem zákonodárce, pak mohu jen konstatovat, že zákonodárce již mnohokrát (snad šestkrát, pokud jsem dobře počítal) odmítl zřídit NPŠ zákonem, tak jak to vyžaduje zákon i ústavní pořádek ČR.

Prosim nejde zde o demagogický závěr. Nejde jen o to, že se snad Parlament nedokázal dohodnout na podrobnostech ohledně NPŠ, proti jeho existenci nic nemá. Výhradu zákona je zde nutno interpretovat tak, že národní park může být zřízen jen tehdy, když se na tom Parlament shodne, shodne se na všech náležitostech a vyhlásí národní park zákonem. To Parlament neučinil, naopak mnohokrát to odmítl a předložené návrhy zákonů neschválil.

MÁME-LI SE ZABÝVAT VŮLÍ A ZÁMĚREM ZÁKONODÁRCE,

pak mohu jen konstatovat, že zákonodárce již mnohokrát (snad šestkrát, pokud jsem dobře počítal) odmítl zřídit NPŠ zákonem, tak jak to vyžaduje zákon i ústavní pořádek ČR.

Největší vášně zejména ze strany obcí na území NPŠ budí rozčlenění národního parku na zóny. V podstatě jde o to, jak závažná omezení, na jakých částech území národního parku a komu budou uložena. Mohli bychom jen konstatovat, že nelze na zóny dělit národní park, který neexistuje.

Avšak ohledně zónace je zde navíc další dosti nepochopitelná legislativní situace. Podle § 17 odst. 2 zákona má být rozdělení národního parku na zóny provedeno vyhláškou ministerstva. Tato vyhláška dosud nebyla vydána, a přesto znesvářené strany bojují o hranice té či oné zóny. Pravděpodobně jediný dokument, který skutečně obsahuje vymezení zónace NP Šumava a je veřejně dostupný, je tedy patrně Protokol o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Šumava, vydaný Ministerstvem životního prostředí pod

č. j. OOP/3885/95 e. o., který byl vydán dne 25. července 1995, dle tehdy účinného znění zákona o ochraně přírody a krajiny. To znamená, byl vydán v době, kdy zákon nestanovil ještě výslovně formu vyhlášky.

Takže můžeme shrnout, že po dobu 23 let se zákonodárci nedohodli na vyhlášení NP Šumava, nevydali zákon, kte-

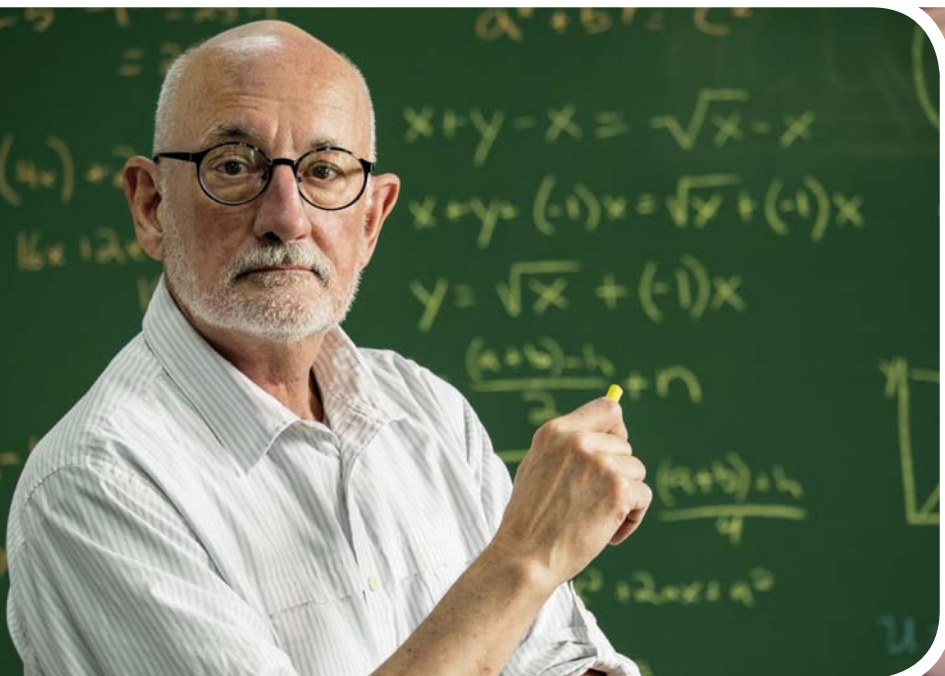
PO DOBU 23 LET SE ZÁKONODÁRCI NEDOHODLI

na vyhlášení NP Šumava, nevydali zákon, kterým by tento park vyhlásili. Po dobu 15 let nevydalo ministerstvo vyhlášku, kterou by stanovilo zónaci tohoto národního parku.

rým by tento park vyhlásili. Po dobu 15 let nevydalo ministerstvo vyhlášku, kterou by stanovilo zónaci tohoto národního parku.

Nezbývá než si položit otázku, zda může být tento stav napraven jednou větou v novele zákona, podle níž se „národní parky vyhláší tímto zákonem“, a zopakováním údajů o hranicích a rozloze parku. V případě Šumavy jde totiž o vyhlášení parku nového, a tak by jistě bylo namístě dodržet veškeré postupy s vyhlášením národního parku spojené. Jde například o projednání takového záměru, umožnění námitek dotčeným vlastníkům atd. To ovšem podle důvodové zprávy odpadá při navrhovaném hromadném „převyhlášení“ parků a prý je to dobře, protože tak budou i menší administrativní náklady. Ostatně nač vyházovat státní peníze na řešení námitek nějakých vlastníků, že ano.

Vidíme svět takový, **jaký je.**

Platy učitelů: Nízké a příliš rovnostářské. Zářijová studie autorů z CERGE-EI poukazuje na setrvale nízké platy učitelů základních škol.

Studie vychází především ze srovnání učitelských platů s platy v jiných profesích vyžadujících vysokoškolské vzdělání. Studie přichází k málo překvapivému zjištění: učitelské platy jsou málo atraktivní.

Důsledkem je pak klesající kvalita uchazečů o toto povolání, což může mít dlouhodobě negativní dopady na českou ekonomiku. Spíše okrajově studie zmiňuje jiný problém, a to přílišné rovnostářství v odměňování učitelů.

Průměrný plat učitele v regionálním školství nedosahuje ani 60% průměrného platu vysokoškoláka. Česká republika je v tomto ohledu výrazně pod průměrem

zemí OECD a horší poměr najdeme pouze v Maďarsku a na Slovensku. Samozřejmě lze diskutovat o jiných parametrech učitelského povolání, a to jak v mezinárodním, tak i v domácím srovnání. Z hlediska velikosti tříd nebo počtu odučených hodin za rok se však Česko od průměru OECD výrazně neodchyluje. Ve srovnání s domácími vysokoškoláky lze jistě poukázat na nadstandardní rozsah dovolené (rozšíření dovolené z 5 na 8 týdnů představuje cca 6,6% pracovního času, tj. zvýšení platu na odpracovaný den přes 7%) nebo relativní stabilitu zaměstnání ve veřejném sektoru ve srovnání se soukromými společnostmi.

Zvyk je železná košile

Zajímavé jsou však jiné parametry učitelských platů. Zmíněná studie ukazuje na velmi pozvolný růst platů v průběhu kariéry, výrazně pomalejší než v jiných profesích platové (veřejné) i mzdové (soukromé) sféry. Zkušenosti či jiné kvality zvyšující se v čase tedy nejsou v peněžním ohodnocení učitelů reflektovány. Dalším specifikem je nízký podíl odměn v poměru k platům, opět nejen s ohledem na jiné profese mzdové, ale i platové sféry. Lze se jen dohadovat, zda je příčinou nemožnost měření učitelských kvalit, neschopnost vedoucích pracovníků tyto kvality měřit nebo jen neochota prolomit zavedené rovnostářské zvyklosti.